PROTOS

HÅLLBARHETSRAPPORT 2023

Protos Hållbarhetsrapport 2023

Innehåll

VD har ordet 4

Om Protos 6

Vårt hållbarhetsarbete 8

1. **Klimatpåverkan** 10
2. **Resurseffektivitet** 19
3. **Biologisk mångfald** 24
4. **Djuromsorg** 25
5. **Social hållbarhet** 27
6. **Affärsetik** 31
7. **Ekonomisk hållbarhet** 32
8. **Livsmedelskvalitet** 33

- Väsentlighets- och intressentanalys 34
- Klimatbokslut 36
- Detaljerade resultat 37
- Klimatberäkning för Växtfärs 40
- Djuromsorgspolicy 42

VD har ordet

Året 2023 har varit spännande med många framsteg. Trots en utmanande omvärld både för oss själva och hela livsmedelsindustrin har vi lyckats ta flera viktiga projekt i mål och samtidigt investerat i nya.

Året har präglats av fortsatt inflationsdrivna kostnader i kombination med en minskad köpkraft hos konsumenterna vilket varit utmanande. Med vår övertygelse om att mat är viktigt på riktigt och med starka varumärken har vi ändå orkat fortsätta vårt ambitiösa hållbarhetsarbete med att utveckla framtidens mat. Mat som både smakar och gör gott med så låg resurspåverkan som möjligt.

Vi vill att människor ska kunna välja den bästa maten i varje enskild situation. Varje måltid är viktig. Att välja rätt mat är en handling som har en lika stor, för att inte säga avgörande, betydelse för den enskilda människans välmående som för en hållbar utveckling och framtid. Därför är mat viktigt på riktigt. Det är detta som driver våra prioriteringar inom bolaget. Några av dessa framsteg och investeringar under 2023 är:

Omställning till 100% fossilfria transporter. Vi har jobbat aktivt med att hitta så hållbara lösningar som möjligt och trots höga kostnader har vi ställt om ännu fler transporter till förnybara drivmedel, vilket hjälpt oss att minska våra egna utsläpp på ett betydande sätt. Ett viktigt beslut som tagits är att vi ansluter oss till CarbonLoop där våra mixade varutransporter också blir fossilfria vilket innebär att Protos under 2024 ställer om till 100 % fossilfria in- och uttransporter.

Metanreducerat kött. Att minska metangasutsläppen från nötkreaturen är en strategiskt viktig fråga för hela näringen. Idisslarnas betydelse för biologisk mångfald, cirkulära system på gårdarna, öppna landskap och en levande landsbygd är avgörande. Om vi minskar dessa metanutsläpp blir nyttan av idisslarna mångfaldigad. I vårt projekt och delägarskap med Volta Greentech genomfördes ytterligare en pilot för metanreducering i nötproduktionen genom algtillskott. Pilotprojektet genomfördes tillsammans med Axel Johnsongruppen och det metanreducerade köttet såldes under juni månad inom utvalda Hemköpsbutiker. Pilotprojektet möttes av ett stort intresse såväl i medier som från marknaden och bekräftade tidigare värden med en metanreducering på upp mot 90 %. Vårt nästa steg är att utveckla i större skala med en långsiktig plan.

Hållbar vardagsnutrition. Vårt 3-åriga Vinnovaprojekt ”Hållbar vardagsnutrition” tillsammans med Nordisk Råvara avslutades i november. Tillsammans har vi tagit fram en växtfärs producerad på enbart ekologiska och svenska naturliga råvaror i form av gråärt, quinoa och sockertång. Växtfärsen är både näringsdeklarerad och klimatdeklarerad av RISE och har ett klimatavtryck tillhörande marknadens lägsta 0,4-0,5 kg CO2e/kg[1] som finns att köpa hos stora grossister inom foodservice under nya varumärket Smak av Svea.

Minskad plastförbrukning. Under året tar vi fram en ny förpackning för att minska plastförbrukningen i våra matförpackningar samtidigt som det blir en lättare produkt för konsumenten att förvara och återvinna.

Nytt växtbaserat affärsområde. Vår övertygelse är att arbeta naturligt med råvaran för att lyfta fram dess specifika smak, kvaliteter och näring som är biotillgängligt. Vi möter ett stort intresse för livsmedel som kombinerar de bästa egenskaperna från både det animaliska och det växtbaserade råvarorna. Som ett led i detta har vi varumärkesskyddat ”Både &” för produkter som kan innehålla både animaliskt och växtbaserat. Vår växtbaserade färs och vår Både & färs är nu upplagd hos de stora grossisterna och vi har för avsikt att under 2024 lansera även mot dagligvaruhandeln och konsument.

Hållbara måltider. Under Q4 2023 förvärvade Protos matkasseföretaget Ecoviva. Ecoviva har i 15 år utvecklat en hållbar profil med smakupplevelsen i fokus. Förvärvet för Protos närmare konsument och som bolag har nu Protos verksamheter i hela värdekedjan från jord till tallrik.

[1] 0,4 kg CO2e/kg avser kilo kyld produkt i storförpackning (systemgräns vagga-till-butiksgrind). 0,5 kg CO2e/kg avser kilo kyld produkt i butiksförpackning (systemgräns vagga-till-butiksgrind).

> *Som bolag har Protos nu verksamheter i hela värdekedjan från jord till tallrik.*

På Protos vill vi leva som vi lär, och därför fortsätter vi internt att stärka ägarskapet för olika hållbarhetsfrågor. Vi fortsätter vårt arbete med våra uppföranderegler som speglar Protos värderingar och riktar sig till våra medarbetare, leverantörer och lantbrukare. Med uppföranderegelerna vill vi säkerställa att det är tydligt hur vi ser på livsmedelssäkerhet, djuromsorg, hur vi kan säkerställa hållbarhet och lägre klimatpåverkan i varje steg i kedjan från gård till matbord, hur vi beter oss mot varandra och att vi har nolltolerans mot korruption och mutor i alla former.

Detta är vår tredje hållbarhetsrapport och även om vi ligger långt fram i många frågor har vi fortsatt mer att göra för att utveckla framtidens livsmedel och måltider. Jag är stolt över Protos, över våra fantastiska medarbetare och det vi står för idag och jag ser stora möjligheter för oss att fortsätta vår resa som Sveriges mest intressanta och hållbara livsmedelsföretag.

Thomas Östlund, VD Protos

Om Protos

Protos ingår i koncernen Gottéron Invest. Idag sysselsätter Protos 158[2] personer och omsätter ca 1 miljard kronor Förädlingen och utvecklingen av våra livsmedel, både kött och växtbaserade livsmedel, samt måltidslösningar sker i Visby. Vårt huvudkontor ligger i Solna. Genom den täta kontakt vi har med lantbrukare på Gotland, och de korta avstånden på ön, har vi god insyn över alla moment i livsmedelsproduktionen. På så vis kan vi säkerställa korta djurtransporter, korrekt utförd slakt, hantverksmässig styckning och säker paketering. Resultatet blir att våra livsmedel håller en garanterat jämn och hög kvalitet.

Som ett av Sveriges större slakterier och förädlare av livsmedel har Protos en viktig roll i svensk livsmedelsförsörjning. Vi är Sveriges största leverantör av KRAV-märkt kött till dagligvaruhandeln. Detta betyder att våra lantbrukare har extra höga krav på sig vad gäller djuromsorg, socialt ansvar och miljöpåverkan. Vi har även länge varit drivande i att lyfta matens ursprung och är kända för vårt varumärke Smak av Gotland. Smak av SVEA är vårt nya kategorivarumärke med både animaliska och växtbaserade proteinrika livsmedel.

Smak av Gotland™ Smak av SVEA™

2 Heltidsekvivalent (FTE) samt inhyrd personal

Vår vision

Vi ska vara Sveriges ledande proteinleverantör. Vi tar ansvar för alla delar av värdekedjan och blir ledande i kvalitet.

Under året slaktade vi 6 298 ton gris, 6 193 ton nöt, samt 650 ton lamm från Gotland. Dessutom styckade vi KRAV-märkt kött från hela Sverige, där vi samarbetar med lokala slakterier som slaktar djuren som sedan styckas och packas på livsmedelsanläggningen i Visby.

Av vår totala sålda volym styckat nötkött var 51% KRAV-märkt.[3] Av vår totala sålda volym gris var andelen KRAV-märkt 56%. Av vår totala sålda volym i ton var 49% KRAV-märkt .

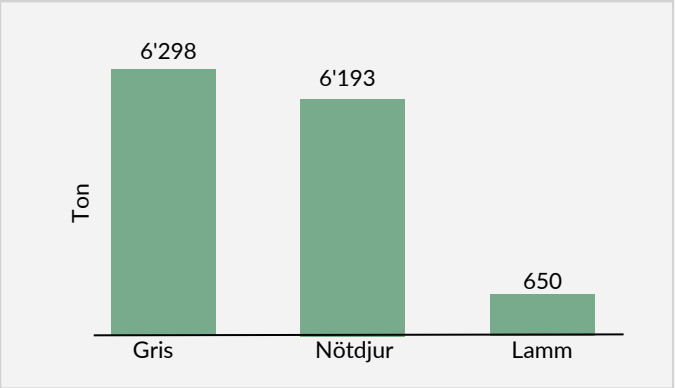
Under 2023 fortsatte vi att erbjuda ett brett sortiment, där nötkött är den produktkategori vi säljer störst vikt av. Vi introducerade även nya växtbaserade livsmedel för att bredda vårt sortiment. Försäljningen utgör än så länge en väldigt liten del av vår totalt sålda volym, men vi ser en ökad efterfrågan och förväntar oss att denna kategori kommer att växa i framtiden.

Mat är viktigt på riktigt

Vi på Protos tycker att **mat är viktigt på riktigt**, vilket är grunden för allt arbete. För oss är det en självklarhet att vårt sortiment ska smaka bra, vara näringsrikt och framtaget med så lite negativ påverkan på miljön som möjligt. Att fortsätta satsa på våra fina köttvaror är självklart, men vi kommer även komplettera vårt sortiment med växtbaserade proteiner. Våra konsumenter ska alltid kunna välja det livsmedel som passar dem bäst beroende på vad de vill tillaga och äta.

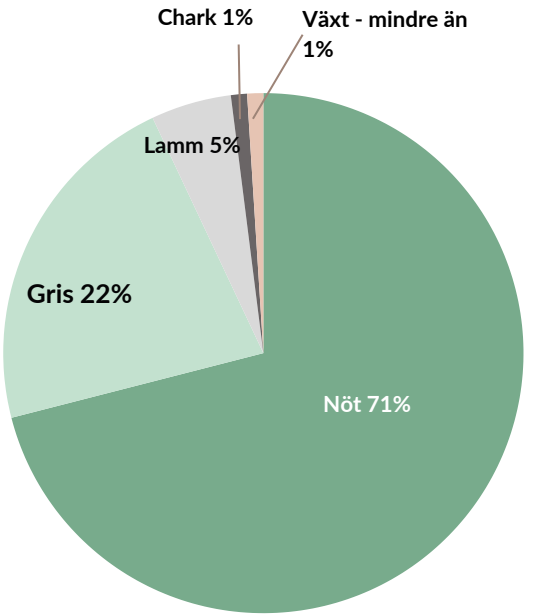
3 Försäljning av helfall till industrin ingår inte i beräkningarna.

Ton slaktade djur per djurslag 2023

Sålda produkter 2023

Styckat och konsumentpaketerat, ton produkt

Vårt hållbarhetsarbete

Vårt hållbarhetsarbete är nära kopplat till FN:s utvecklingprogram för de 17 Globala målen. Det är världens mest ambitiösa agenda med 170 deltagande länder som kommit överens om hur det globala hållbarhetsarbetet ska utvecklas fram till 2030.

Sedan flera år tillbaka har vi utvärderat vilka hållbarhetsmål som är mest relevanta för Protos. Detta utifrån var vi har störst möjlighet att påverka och vilka prioriteringar som görs av våra huvudsakliga intressenter. I år har vi även matchat dessa hållbarhetsområden mot de Globala målen.

Vi samarbetar med 400 gotländska gårdar och driver Gotlands enda slakteri. Det innebär att vi har ett särskilt stort ansvar för livsmedelsproduktionen på Gotland och i varje steg från gård till matbord. Det ger oss också både särskilda möjligheter och utmaningar att påverka.

Dessa möjligheter och utmaningar kommer vi ta oss an. Vi ser vårt hållbarhetsarbete som en löpande process, där vi kartlägger vår nuvarande påverkan, formulerar tydliga mål, och genomför relevanta åtgärder för att minska vår negativa påverkan.

Vårt hållbarhetsarbete kommer att utvecklas successivt baserat på den dubbla väsentlighetsbedömning vi kommer att genomföra under 2024 för att uppfylla kraven i EU:s direktiv om hållbarhetsrapportering (CSRD). Under 2023 har vi fokuserat på följande hållbarhetsområden[4]:

[4] Se kapitel väsentlighets- och intressentanalys

Protos hållbarhetsområden

1. **Klimatpåverkan** – klimat (Mål #13) lyfts fram som ett fokusområde i de globala målen och är också ett av de områden där köttproduktion har stor påverkan.

2. **Resurseffektivitet** – vi har valt att samla åtgärder och uppföljning av flera områden där Protos förbrukar resurser under rubriken resurseffektivitet. Det gäller minskad vattenförbrukning (Mål #6), energieffektivisering (Mål #7), vårt arbete med förpackningar samt avfall och matsvinn (Mål #12).

3. **Biologisk mångfald** – allt snabbare förlust av olika arter är en stor utmaning på global nivå, där köttproduktion kan göra stor skillnad. Detta är i linje med Mål #15.

4. **Djuromsorg** – för oss är djurvälfärd en ledstjärna. Vi ser det som en viktig pusselbit för hållbar livsmedelsproduktion (med koppling till Mål #2).

5. **Social hållbarhet för medarbetarna** – vi arbetar med flera aspekter för att skapa en god arbetsmiljö för våra medarbetare: säkerhet på arbetsplatsen (Mål #8), god hälsa (Mål #3), jämställdhet (Mål #5) och inkludering (Mål #10).

6. **Affärsetik** – vi har nolltolerans för korruption och mutor och vill främja en god affärsetik i alla relationer med olika intressenter (Mål #16).

7. **Ekonomisk hållbarhet i försörjningskedjan** – för att bibehålla Sveriges förmåga att producera det kött vi konsumerar måste köttproducenternas ekonomiska förutsättningar vara rimliga. Detta är något vi arbetar med löpande. (Stöds av Mål #2 samt Mål #8).

8. **Livsmedelskvalitet** – kvalitativa livsmedel är en viktig faktor för människors hälsa (Mål #3).

1. Klimatpåverkan

Kött och andra livsmedel med animaliskt ursprung har stor påverkan på klimatet. Att sänka utsläppen av växthusgaser från jordbruket är globalt en högt prioriterad fråga och vi ser detta som en mycket viktig uppgift för oss på Protos. Idag har vi tre klimatmål som styr vårt arbete:

#13 - Bekämpa klimatförändringarna

Protos klimatmål till år 2030

- ✓ **Halvera utsläppen** i Scope 1, 2 och delar av Scope 3 (se sid 14) till 2030
- ✓ **Öka omsättningen av växtbaserade råvaror** till 10%
- ✓ **Minska utsläppen från primärproduktionen** (Scope 3) med 15%*.

*Det här målet kommer ses över och justeras under 2024

Våra mål ska vara i linje med den vetenskapliga minskningstakten och vi kommer därför utvärdera våra mål utifrån Science Based Targets guide ”Forest, Land Agriculture Guidance”, som ger specifik vägledning för klimatmål inom vår bransch. Vi kommer även ta ställning till om vi ska ansöka om att få våra klimatmål godkända enligt SBTi (Science Base Target Initiative). Detta innebär att våra klimatmål kan komma att justeras, i synnerhet för primärproduktionen.

Cirkularitet i Protos primärproduktion

Illustration av de cirkulära system som skapar nya mervärden och bidrar till minskning av växthusgasutsläppen i Protos primärproduktion.

Sedan flera år tillbaka har vi arbetat med klimatfrågan och vår vision är att arbeta brett i värdekedjan för att minska växthusgasutsläppen och samtidigt skapa mervärden.

I centrum av köttproduktionen står gården. En viktig del i klimatarbetet på gården - i primärproduktionen - är att skapa förutsättningar för cirkulära system, i synnerhet för att minska växthusgasutsläppen. Ett exempel är genom smart gödselhantering då gödsel från djuren används till produktion av biogas och till växtodling. På så sätt minskar beroendet av importerat gödsel som producerats med fossila resurser.

Ett annat exempel är att med växtodling på gården få foder till djuren vilket minskar behovet av importerat foder. Växtodling kan också användas för att utveckla nya livsmedel som proteinrika baljväxter till växtfärs och Både &-färs. Vi har därför utvecklat växtbaserade livsmedel baserade på bland annat KRAV-märkt gråärt och quinoa tillsammans med Nordisk Råvara.

I centrum av köttproduktionen står gården. En viktig del i klimatarbetet på gården är att skapa förutsättningar för cirkulära system, i synnerhet för att minska växthusgasutsläppen.

Cirkulära system på gården kan också skapa mervärden och bidra med positiva effekter inom andra hållbarhetsområden såsom biologisk mångfald, ökad självförsörjning och en levande landsbygd.

På slakteriet skapas många olika matvaror som kommer från gårdarna som köttfärs, styckdetaljer och charkuterier. Men vi ser kontinuerligt över möjligheterna att ta tillvara ännu mer av köttråvaran och att skapa ännu fler goda och näringsrika livsmedel.

Det som inte går att använda för livsmedel tas tillvara på genom att producera andra produkter såsom skinn till textilindustrin, eller biogas som sedan används för att ersätta fossila bränslen, både på de gotländska gårdarna och i slakteriet.

Vår klimatpåverkan 2023

Den absolut största delen av Protos växthusgasutsläpp uppstår på gårdarna i samband med djuruppfödning (Scope 3). Växthusgasutsläppen från gårdarna står för över 99 % av de totala växthusgasutsläppen från verksamheten. En väsentligt mindre del uppstår i slaktprocessen, transporter in och ut från slakteriet och användandet av förpackningsmaterial (Scope 1 och 2). Under 2023 uppgick våra totala utsläpp till 209 668 ton CO2e.

Växthusgasutsläppen har ökat med 4 % i jämförelse med 2022, vilket främst beror på ökade utsläpp från djuruppfödning. Dessa utsläpp påverkas delvis av hur många djur som slaktats och delvis av hur stor andel av olika djurslag som slaktats. De ökade utsläppen 2023 beror på att en större andel nöt har slaktats, vilket är mer växthusgasintensivt i djuruppfödningen än gris och lamm.

Växthusgasutsläpp i ton koldioxidekvivalenter (CO2e)	2023	Jämförelse 2022-2023
Scope 1 - direkta utsläpp	129	-2%
Scope 2 - indirekta utsläpp från inköpt energi	3	-4%
Scope 3 - indirekta utsläpp från primärproduktion och övriga indirekta utsläpp	209 535	4%
Totala utsläpp – Alla scope, inklusive primärproduktionen	**209 668**	**4%**

Växthusgasutsläpp från primärproduktionen
Utsläpp av växthusgaser från primärproduktionen beräknas delvis genom gårdsspecifik data och delvis genom schabloner för de olika köttslagen och produktionssystemen. För närvarande utgör gårdsspecifik data en mindre del av de totala beräkningarna. Därför reflekterar ökningar och minskningar mellan åren mängden djur och andelen olika djurslag snarare än faktiska ökningar och minskningar av växthusgasutsläppen på gårdsnivå.
Vi fortsätter därför att förbättra vår datainsamling för att få en mer detaljerad bild av växthusgasutsläppen i primärproduktionen och på så vis kunna följa faktiska insatser och hur dessa minskar växthusgasutsläppen på gårdsnivå.

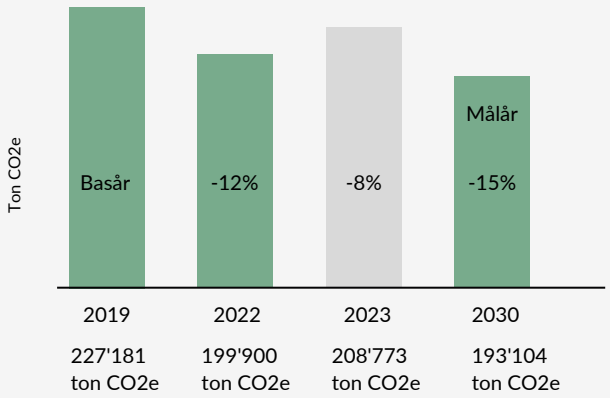
Inom Scope 1, som omfattar våra direkta utsläpp från verksamheten, har utsläppen minskat med 2 % jämfört med föregående år. Denna minskning beror främst på att vi minskat vår användning av gasol i vår svedugn.

I jämförelse med vårt basår har våra utsläpp i scope 1 minskat med 43 %, vilket i huvudsak beror på att vi lyckats minska vår användning av eldningsolja för uppvärmning i slakteriet. Våra utsläpp i scope 2 är låga eftersom uppvärmning och framställning av varmvatten i huvudsak sker i den egna panncentralen där biogas eldas och värme återvinns från fastighetens kylanläggning.

Under året uppstod ett köldmedieläckage vilket påverkar utsläppen i Scope 1. Vi har fått läckage av köldmedier varje år sedan vårt basår 2019, med ett större läckage 2021. Under de senaste åren har vi utökat frekvensen av läckagesökning i vissa system. På sikt kommer det sannolikt leda till att växthusgasutsläppen från köldmedieläckage minskar då läckagesökningen förbättras och köldmedier ersätts med varianter som har lägre klimatpåverkan.

Måluppföljning för primärproduktionen

I absoluta tal samt procentuell minskning

De ökade utsläppen 2023 beror på att en större andel nöt har slaktats, vilket är mer växthusgasintensivt i djuruppfödningen än gris och lamm.

Se textruta "Växthusgasutsläpp i primärproduktionen på sid 13 för att läsa mer om hur vi beräknar våra utsläpp.

Bortsett från djuruppfödningen bidrar transporter till relativt höga utsläpp i vår värdekedja. Vi har under 2023 lyckats minska våra växthusgasutsläpp från in- och uttransporter med 8 % i jämförelse med tidigare år[5]. Minskningen beror huvudsakligen på en större andel biobaserade drivmedel för dessa transporter. Detta arbete är något vi fortsatt kommer prioritera, då byte av drivmedel är en viktig strategi för att vi ska minska våra växthusgasutsläpp enligt våra uppsatta klimatmål.

Inköpta förpackningar är också en källa till utsläpp i vår värdekedja. Under 2023 har en liten ökning i jämförelse med 2022 skett, vilket beror på en ökad mängd inköpt plast. Minskad plastanvändning är därför en viktig åtgärd för att vi ska minska våra växthusgasutsläpp. Under 2023 påbörjades därför förberedelserna för att byta ut alla PET-tråg till en ny typ av förpackning som kallas Flowpack. Detta byte kommer implementeras under 2024, och innebär minskad användning av plast med minskade växthusgasutsläpp som följd.

Den absolut största delen av Protos växthusgasutsläpp uppstår på gårdarna i samband med djuruppfödning (Scope 3).

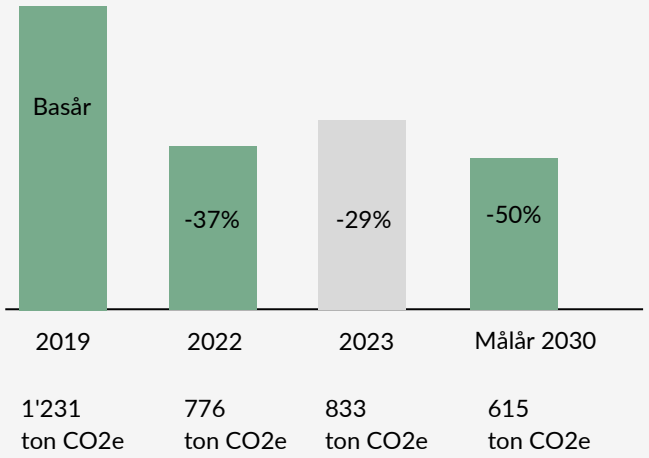
[5] I årets klimatbokslut har metoden för transportberäkningar förändrats. Detta innebär att utsläppen från transporter historiskt har räknats om för att göra siffror jämförbara över tid. För mer detaljer, se kapitel "Fördjupning".

I vår klimatrapportering har vi inte inkluderat växthusgasutsläpp från kapitalvaror. Vår anläggning i Visby byggdes under året ut med 540 kvadratmeter. Vi investerade även i ny maskinutrustning i tillbyggnaden. Detta innebär en tillfällig ökning av våra växthusgasutsläpp för 2023.

Utsläppsminskning för Protos verksamhet exklusive primärproduktion

I absoluta tal (CO2e) samt procentuell minskning

Vad händer inom vår klimatpåverkan framöver?

För att uppnå våra klimatmål har vi tagit fram en plan som sträcker sig fram till 2026 och formulerat ett delmål för vårt klimatarbete fram till dess. I planen har vi identifierat och prioriterat viktiga aktiviteter som ska genomföras för att säkerställa att våra klimatmål uppnås. Planen och delmålen kommer att uppdateras årligen för att omfatta vilka konkreta aktiviteter Protos ska genomföra under de närmsta två åren.

Aktiviteter 2024

Utvärdera verktyg för beräkningar av klimatavtryck och näringsinnehåll.

Ökad insamling av utsläppsdata från gårdar.

Samarbete med Volta Greentech för minskade metanutsläpp.

Ökad andel fossilfria transporter.

Aktiviteter 2025

Genomföra beräkningar för klimatavtryck och näringsinnehåll.

Uppskalning av metanreducerat kött.

Påbörja implementering av modell för fossilfri primärproduktion.

Fatta beslut om solcellsanläggning.

Delmål 2026

Alla våra produkter har beräknats och deklarerat klimatavtryck och näringsinnehåll.

10% av djuren i köttproduktionen får fodertillskott för minskat metangasutsläpp.

Ev. installation av en solcellsanläggning.

Vi har minskat vår energiförbrukning med 15%.

I december 2023 tog vi beslutet att ansluta Protos till CarbonLoop för alla våra in- och uttransporter vilket gör att vi har 100 % fossilfria transporter under 2024 via omställning till biodrivmedel.

Detaljerad datainsamling hos våra lantbrukare

Den absoluta majoriteten av våra växthusgasutsläpp sker i primärproduktionen. För att kunna göra en detaljerad kartläggning av utsläppen som uppstår på gård har vi utvecklat en omfattande datainsamlingsstrategi. Genom en noggrant utformad enkät, testad hos flera av våra producenter under 2023, samlar vi nu in specifik information om aktiviteter på gårdarna. Detta möjliggör gårdsspecifika beräkningar av växthusgasutsläpp, vilket ger oss möjlighet att ge träffsäkra och effektiva åtgärdsförslag för att minska utsläppen och samtidigt främja lantbrukarnas verksamhet utifrån andra hållbarhetsaspekter såsom ekonomisk hållbarhet. Framöver kommer vi utvidga arbetet med datainsamling och gårdsspecifika beräkningar.

Metanreducerande proteinfoder

Metanutsläpp som uppstår i idisslarnas magar vid nedbrytning av föda (enterisk fermentering) utgör en majoritet av Sveriges utsläpp av metan, och står för 7,3 % av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser (under 2022)[6]. För att nå de globala klimatmålen är reduktion av metanutsläpp från nötkreatur en viktig utmaning att lösa. 2022 inledde vi ett samarbete och investerade i Volta Greentech. De producerar Fodertillskottet Lome™ som står för Low methane, vilket kan reducera metanproduktionen hos kor med i genomsnitt 80 % per utfodringsdag[7]. Sedan ingången av samarbete har vi genomfört 2 piloter tillsammans med gård och kund där köttet har sålts till konsument under varumärket ”Lome” i utvalda butiker på Coop 2022 och Hemköp 2023.
Under 2024 kommer Protos och Volta Greentech teckna en avsiktsförklaring för att skala upp utfodring av det metanreducerande fodertillskottet Lome i producentledet för Protos varumärke Smak av Gotland.

6 Baseras på metanutsläpp från djurens fodersmältning 2022 (3,3 miljoner ton CO2e, källa: Jordbruk, utsläpp av växthusgaser (naturvardsverket.se)) delat med Sveriges totala växthusgasutsläpp 2022 (45,2 miljoner ton CO2e, källa: Sveriges utsläpp av växthusgaser (naturvardsverket.se))

7 Volta Greentech

Nya växtbaserade livsmedel

För att uppnå de globala klimatmålen behöver vi välkomna fler växtbaserade proteiner. På Protos vill vi bidra med god och näringsrik mat med så låg resurspåverkan som möjligt. Det finns på marknaden ett behov av växtbaserade och näringsrika alternativ vilket Protos har tagit fasta på och utvecklat en god, proteinrik och växtbaserad färs, tillverkad av KRAV-märkta svenska baljväxter. Färsen har ett växthusgasutsläpp på 0,4 CO2e per kg[8] produkt, vilket är betydligt lägre i jämförelse med tofu och köttanaloger,[9] samt i samma storleksordning som kokta baljväxter. För detaljer om beräkningarna av växthusgasutsläpp för vår växtfärs, se kapitlet "Fördjupad information".
Vi kommer fortsätta utveckla vårt växtbaserade sortiment med råvaror som producerats i Sverige. Då kan vi undvika långa transporter, säkerställa en hög kvalitet men också bidra till att stärka den svenska livsmedelsproduktionen.

Under 2024 lanseras vår Både & färs gjord på hälften nötkött och hälften växt, båda KRAV- och Från Sverige-märkta. Alla produkter under varumärket Smak av Svea smakar gott, är minimalt bearbetade och använder hela växtråvaran. Det här håller matsvinnet till en låg nivå och bibehåller grödornas naturliga smak och höga näringsinnehåll.
Smak av Svea kommer vara en viktig del av vårt framtida klimatarbete.

Den hållbara måltiden med Ecoviva

Under Q4 2023 förvärvade Protos matkasseföretaget Ecoviva. Ecoviva har i 15 år utvecklat en hållbar profil med smakupplevelsen i fokus. Under 2024 kommer Protos arbeta med Ecoviva för att bredda utbudet och föra Protos varumärken närmare konsument. Ecoviva kommer erbjuda en matkasse som möter WWFs måltidsverktyg One Planet Plate, med tuffa krav på låga växthusgasutsläpp per måltid (högst 0,5 kg CO2e per måltid).

8 0,4 kg CO2e/kg avser kilo kyld produkt i storförpackning (systemgräns vagga-till-butiksgrind)
9 Jämförelsen avser växtbaserade köttanaloger av proteinisolat eller -koncentrat.

2. Resurseffektivitet

Varsam och genomtänkt resursförbrukning är viktigt för oss, både ur ett ekonomiskt och miljömässigt perspektiv. I vår uppförandekod specificerar vi arbetet med ökad resurseffektivitet och våra förväntningar på anställda och leverantörer. Vi har identifierat tre särskilt viktiga områden där vi löpande arbetar med att öka vår resurseffektivitet: vatten, förpackningar samt avfall och matsvinn.

#6 - Rent vatten och sanitet för alla.

#7 - Hållbar energi för alla

#12 - Hållbar konsumtion och produktion

Vattenförbrukning

Protos verkar på Gotland, som återkommande drabbas av vattenbrist. Eftersom vi är en av de större vattenförbrukarna på ön är det viktigt för oss att minska vår vattenanvändning. Därför har vi antagit ett mål om att minska vår vattenförbrukning med 15% fram till år 2026, med 2023 som basår.

✓ **Vårt mål** är att minska vattenförbrukningen med 15% till år 2026

Protos vattenförbrukning år 2022 och 2023

2022	67'054 m3
2023	67'132 m3
Skillnad 2022-2023	**+0.12%**

Under 2023 använde vi ca 67 100 kubikmeter vatten, en ökning med 0.12% jämfört med 2022. Ökningen kan härledas till installation av ny utrustning för sterilisering och renhållning, samt en utökning av produktionsyta och utrustning i grisslakten. Under året upptäcktes också en vattenläcka under marken som åtgärdades under hösten. Denna läcka kan ha påverkat vår årliga vattenförbrukning, då vi såg en minskad förbrukning under årets sista månader efter att läckan var åtgärdad.

Protos har under 2023 fortsatt sitt engagemang i ett forskningsprojekt tillsammans med bland annat RISE och Arla. Projektet syftar till att utforska möjligheterna att återanvända spillvatten från Arlas mjölkpulverproduktion. Protos kommer fortsatt att bidra med data och agera stödfunktion i projektet. Vi hoppas att resultatet från projektet kan främja cirkulära flöden på Gotland, vilket är särskilt viktigt eftersom vattenresurserna på Gotland är begränsade.

Förpackningar

Förpackningar av god kvalitet är nödvändiga för att säkerställa hög livsmedelssäkerhet och lång hållbarhet. Därför kan vi inte eliminera förpackningar, men vi kan minimera användningen och nyttogöra det spill som uppstår vid förpackning av produkter. Då denna fråga även är högt prioriterad hos våra kunder har vi fastställt ett mål för att öka graden av plast gjort av förnyelsebara och/eller återvunna material, samt minska vår användning av plast. Detta mål är i linje med de målsättningar som definieras i EU:s uppdaterade förpackningsförordning [10] som kommer att fastställas under våren 2024.

✓ **Vårt mål är att uppfylla plastmålen hos kunder i detaljhandeln till 2025.** Det innebär att vi har förpackningar av förnyelsebara och/eller återvunna material, samt att vi minimerar plastanvändningen.

Totalt köpte vi in och använde 202 ton plast till våra förpackningar under 2023. Mer än hälften, 61 %, av den plast vi använder kommer från återvunnet material (återvunnen PET).

Under 2023 tog Protos beslut om att byta ut alla PET-tråg till en ny typ av förpackning, så kallad Flowpack. Vår investering i denna nya förpackningtyp flowpack innebär att färskakan är paketerad i en påse vilket kraftigt reducerar både storlek på förpackningen och mängden plast. Övergången kommer att ske under 2024 och innebär att vi kommer kunna reducera vår plaståtgång avsevärt utan att kompromissa med den goda smak som konsumenten förknippar med våra färser. Detta är en viktig investering för att Protos ska uppfylla det antagna målet för plastanvändning till 2025.

10 https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7859-2024-INIT/en/pdf

Avfall och matsvinn

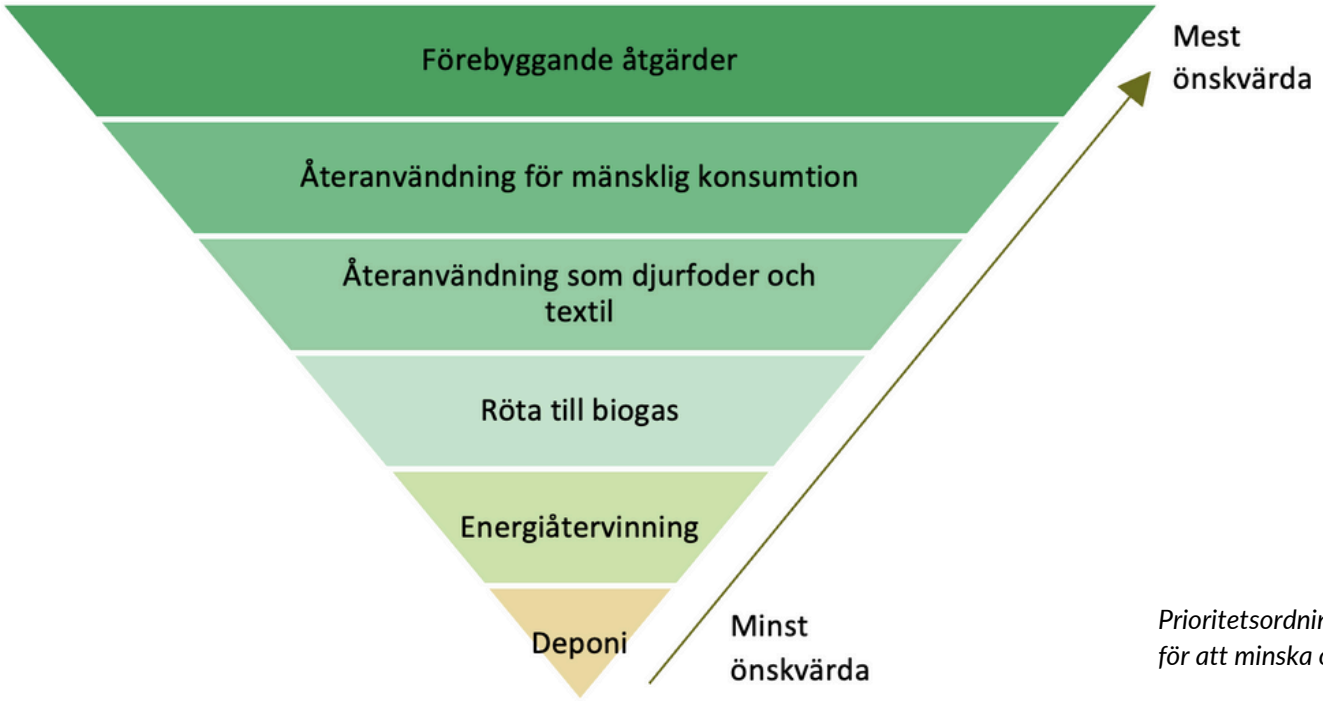
Att minska mängden avfall och matsvinn är viktigt för att reducera utsläpp av föroreningar, bevara naturresurser och för att minska utsläppen av växthusgaser som är kopplade till matproduktion och avfallshantering.

Avfall i Protos egen verksamhet	Värde 2023 (ton)	Andel 2023	Värde 2022 (ton)	Skillnad 2022-2023
Totalt genererat avfall	**13'922**		**13'582**	
Avfall till energiutvinning	78	0.56%	67	16%
Varav blandat industriavfall	72		62	
Varav träavfall	6		6	
Avfall till materialåtervinning	37	0.26%	40	-8%
Varav papper	0.5		1.2	
Varav wellpapp	8		6	
Varav plaster	11		18	
Varav blandskrot (metall)	17		14	
Farligt avfall	1	0.01%	0	100%
Varav batterier och lysrör	0.3		0.4	
Varav spillolja	1		-	
Slaktrester och biprodukter	13'806	99.17%	13'479	2%
Varav destruktion till värmeproduktion	1'877		2051	
Varav slaktrester till biogasproduktion	5'936		5'439	
Varav gödsel för spridning på åker	348		374	
Varav biprodukter till djurfoder	4'965		4'965	
Varav nöthudar till textilproduktion	680		650	

Den övervägande delen av det avfall som genereras i Protos egna verksamhet är kopplad till slaktrester, vilket utgör 99 % av den totala mängden avfall. Utöver slaktavfallet genereras förpackningsavfall i form av papper, plast och wellpapp, blandat industriavfall, träavfall och en liten andel farligt avfall i form av spillolja, batterier och lysrör.

Protos strävar efter att minska uppkomsten av avfall genom olika förebyggande åtgärder.
Våra medarbetare och leverantörer har särskild insyn i vår verksamhet och är en viktig del för att förbättra och utveckla Protos verksamhet i en riktning som optimerar vår råvaruanvändning och minskar mängden avfall. I vår uppförandekod uppmanar vi därför våra medarbetare och leverantörer att föreslå och genomföra åtgärder för att förbättra effektiviteten i processer och minska livsmedelssvinn och avfall.

Avfallshierarki

Prioritetsordning gällande åtgärder för att minska och hantera avfall som uppstår i verksamheten.

Vi har under 2023 fortsatt det kontinuerliga arbetet med utbildning av våra medarbetare för att minska svinn vid slakt- och styckningsprocessen. Idag mäter vi den mängd svinn som uppstår, vilket sedan följs upp under möten där åtgärder för att minska uppmätt svinn diskuteras. I år har Protos även genomfört en informationskampanj riktad mot våra leverantörer kring förorenade djur. Detta är en viktig fråga ur ett djurvälfärdsperspektiv, men kan också minska svinn som uppstår under slakten, då förorenade djur kan leda till större svinn.

Förorenade djur
Gödselföroreningar, och i vissa fall även andra föroreningar, är ett djurskyddsproblem som kan skapa obehag hos djuren genom klåda, eksem och gödselbränna (såriga och hårlösa områden). Det kan även påverka pälsens funktion att reglera värme och avstöta vatten, vilket kan bli särskilt allvarligt i kalla driftsformer. Förorenade djur är även en risk för livsmedelssäkerheten då det ökar risken för att slaktkroppar kontamineras under slaktprocessen.

I slaktprocessen uppstår rester som inte kan användas för mänsklig konsumtion. En viss del av detta återanvänds i stället som djurfoder eller i textilbranschen. De rester som inte går att nyttja till dessa ändamål går till biogasproduktion. Protos använder en del av den producerade biogasen för uppvärmning och framställning av varmvatten vilket minskar vårt beroende av fossil energi och bidrar på så vis till att vi kan minska våra utsläpp av fossila växthusgaser.

En prioriterad åtgärd är också att minska svinn som uppstår nedströms i livsmedelskedjan. Av det skälet har vi under året arbetat med att optimera våra kylkedjor. Detta bidrar till att förlänga hållbarheten på våra produkter ute i dagligvaruhandeln.

Vad händer inom resurseffektivitet framöver?

Under det kommande året kommer vi att fokusera på att optimera våra system för att minska vattenförbrukningen. Vi kommer att undersöka vår vattenförbrukning för hela Protos anläggning i detalj, vilket ger oss ökad kunskap om hur vi använder vårt vatten. Detta kommer i sin tur ge oss insikter om var och vilka åtgärder som bör vidtas för att minska vår vattenförbrukning.

Flowpack kommer implementeras under 2024 och ersätta nuvarande förpackningar. Vi förväntar oss att de positiva effekterna av minskad plaståtgång får fullt genomslag under 2025. Parallellt fortsätter arbetet med att byta ut material så att 100 % av våra förpackningar ska vara återvinningsbara senast 2026.

Att utbilda vår personal kring svinn är en grundläggande åtgärd för att minska svinn under slakt- och styckning. Detta arbete fortsätter kontrinuerligt. Protos kommer även framgent arbeta med informationsspridning till våra kunder för att öka medvetenheten om hållbarheten för köttprodukter, såsom rätt hantering av hållbarhetsdatum.

3. Biologisk mångfald

#**13** - Bekämpa klimatförändringarna

På Gotland är den biologiska mångfalden stor tack vare att det finns många särpräglade naturtyper såsom hällmarker, hävdade ängar och betade strandängar. Många av Sveriges rödlistade arter är beroende av betade, öppna gräsmarker för sin överlevnad och de gotländska betesmarkerna är därför mycket viktiga för att bibehålla dessa arter.
Idisslare som betar på gräsmarkerna är viktiga för att bevara biotoper och de ekosystemtjänster som dessa bidrar med, såsom pollinering[11].

Protos är en av Sveriges största leverantörer av KRAV-märkt kött till dagligvaruhandeln. Enligt KRAVs regler ska lantbruket utformas på ett sätt som gynnar den biologiska mångfalden i alla led av livsmedelsproduktionen. Bland annat används inga naturfrämmande kemiska bekämpningsmedel i den KRAV-certifierade odlingen, då dessa har negativ påverkan på den biologiska mångfalden. KRAV-certifierade kor betar mycket vilket skapar öppna landskap och naturbetesmarker[12].

Vad händer inom biologisk mångfald framöver?

Under 2023 har betydande framsteg skett när det gäller etablering av riktlinjer för att definiera och kvantifiera påverkan på biologisk mångfald, exempelvis Science Based Targets for Nature (SBTN) och Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD). Vi kommer fortsätta att följa utvecklingen av ramverk för biologisk mångfald under 2024 och undersöka hur Protos skulle kunna påbörja arbetet med att kvantifiera biologisk mångfald.

Vi anser att främjandet av naturbetet på Gotland har stor betydelse för att främja biologisk mångfald. Därför kommer vi att fortsätta vårt påverkansarbete för utökade betesmarker på Gotland.

11 Idisslare viktiga för ekosystemen - | forskning.se

12 Biologisk mångfald - KRAV

4. Djuromsorg

#2 - Ingen hunger

Som livsmedelsbolag har Protos ett särskilt ansvar för djuromsorg, både hos leverantörer och i den egna verksamheten. Därför strävar vi ständigt efter att förbättra villkoren för de djur som används för livsmedelsproduktionen. God djuromsorg ska tillgodoses i alla led av vår värdekedja, från uppfödning, under transport och i slakteriet.

För oss handlar begreppet djuromsorg om djurens livskvalitet och att de ska hållas fria från hunger, törst, smärta, obehag, skada och sjukdomar. Alla djur ska kunna bete sig naturligt och ha en god hälsa i en bra stallmiljö. De ska få vård vid sjukdom, men med en restriktiv och ansvarsfull antibiotikaanvändning. Hormoner och antibiotika får inte användas i tillväxtfrämjande syfte. Alla som hanterar levande djur i transport och på anläggningarna ska ha utbildning för detta arbete och vi accepterar inte rasen Belgian Blue. Alla djur ska bedövas vid slakt.

Löpande kontroller är ett viktigt verktyg för att vi ska säkerställa god djuromsorg. Många av våra kontrollfunktioner hanteras av djurskyddsinspektörer, besättningsveterinärer och rådgivare. Lantbrukarna gör också egna kontroller gällande djurskydd för att se till att kraven uppfylls. När lantbrukare skickar djur till slakt hos Protos ska de för varje leverans underteckna en djurägarförsäkran där djurens hälsa och välmående intygas. Därefter tar Protos ansvar vid, bland annat via den kvalitetssäkring vi genomför enligt ISO 22000[13] och HACCP[14] i det fortsatta förädlingsarbetet. Protos har även ett egenkontrollprogram för att säkerställa god djuromsorg.

Om brister i djuromsorgen uppstår ska djurägaren tillsammans med Protos upprätta ett åtgärdsprogram. Om djurägaren inte genomför förbättringsåtgärder enligt åtgärdsprogrammet blir besättningen avstängd för slakterileveranser. I vår uppförandekod finns en tydlig beskrivning av Protos förväntningar på våra leverantörer vad gäller djuromsorg. Under 2023 har inga brister uppdagats.

13 FSSC 22000 med ISO 22000 som Ledningssystem, är en certifiering som är godkänd av Global Food Safety Initiative. Certifieringen säkerställer rätt kompetens och god styrning över risker som finns kopplade till livsmedelssäkerhet. Läs gärna mer på: ISO 22000/FSSC 22000 (intertek.se)

14 Hazard Analysis and Critical Control Point, HACCP, är en standardiserad metod som beskriver hur man systematiskt kartlägger, bedömer och kontrollerar faror i livsmedelskedjan.

Slakten på Protos är certifierad enligt KRAV, vilket innebär att vår verksamhet omfattas av KRAV:s regler gällande djuromsorg[15]. Dessa regler är mer omfattande än svensk djurskyddslagstiftning och EU:s regler för ekologisk produktion.

Vi har under 2023 arbetat för att främja systematiken i vårt djurskyddsarbete. Vi har månadsvis följt upp eventuella avvikelser och diskuterat proaktiva åtgärder för att förebygga och undvika uppkomsten av bristande djurskydd. Vi har även genomfört en informationskampanj ute hos lantbrukare om förorenade djur i början av året. Detta i förebyggande syfte för att minska risken att brister i djurskyddet uppstår i vår värdekedja.

Vi vill inte att slaktmogna djur ska transporteras långa sträckor. På Gotland blir transportsträckan av geografiska skäl aldrig långa och samarbetet med slakterier på fastlandet, för KRAV-märkt kött, ger bästa förutsättningen för korta transportsträckor.

Protos har fortsatt arbetat med den allmänna djuromsorgsstatusen på Gotland tillsammans med Gotlands regionala djuromsorgsgrupp under 2023. Samarbetet syftar till att bevaka och främja god djurhälsa på hela ön.

Vad händer inom djuromsorg framöver?

För oss är det viktigt att våra kunder känner förtroende för att vi, våra leverantörer och andra berörda aktörer säkerställer en god djuromsorg. Vi vill att våra kunder ska känna sig trygga med att de gör ett bra val när de köper kött från Protos. Vi kommer därför att fortsätta utveckla vårt systematiska djurskyddsarbete på slakteriet. Fokus under nästa år är kompetensspridning för att kunna säkerställa att rätt kompetens finns på plats vid olika scenarier som till exempel sjukdomsfrånvaro. Vi kommer också arbeta med att förtydliga ansvarsområden utifrån olika roller och därmed också stärka upp vårt arbete med djurskydd när oförutsedda händelser uppstår.

15 Läs gärna mer om vad dessa regler omfattar för respektive djurslag på: https://www.krav.se/krav-markt/det-har-ar-krav/djurvalfard/

5. Social hållbarhet för våra medarbetare

#8 - Anständiga levnadsvillkor och ekonomisk tillväxt

#3 - God hälsa

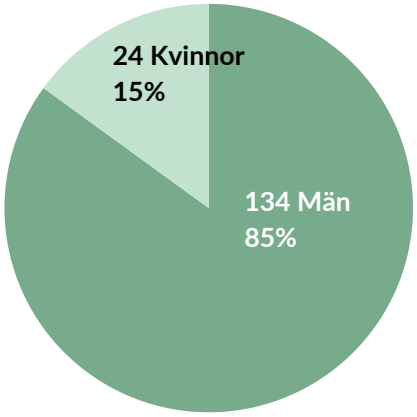
#10 - Minskad ojämlikhet

#5 - Jämställdhet

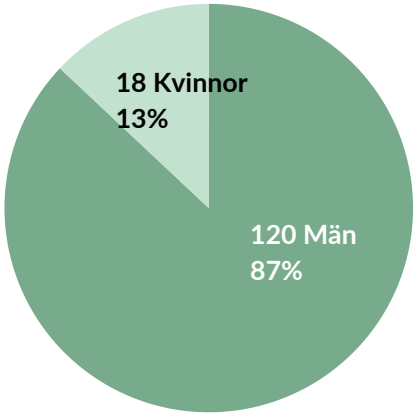
För oss är det viktigt att våra medarbetare känner att de är en viktig del av livsmedelsproduktionen. Vi vill erbjuda en hälsosam, säker och trivsam arbetsplats. Vår arbetsmiljöpolicy och uppförandekod är grunden för vårt interna arbetsmiljöarbete. Dessa innehåller även riktlinjer gällande jämställdhet och inkludering.

Under 2023 hade vi 138 heltidsanställda[16], varav 87% män och 13% kvinnor. Vi hade dessutom 25 inhyrda heltidsanställda. I vår ledningsgrupp är 75% män och 25% kvinnor, medan vår styrelse består av en man och en kvinna.

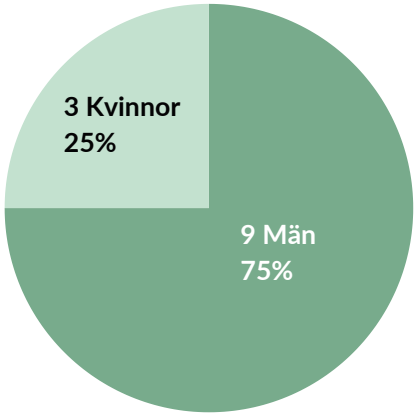
Head count [17]

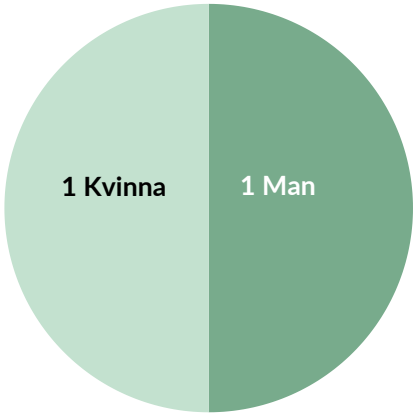
Genomsnitt heltidsanställda

Anställda i ledningsgruppen

Anställda i styrelsen

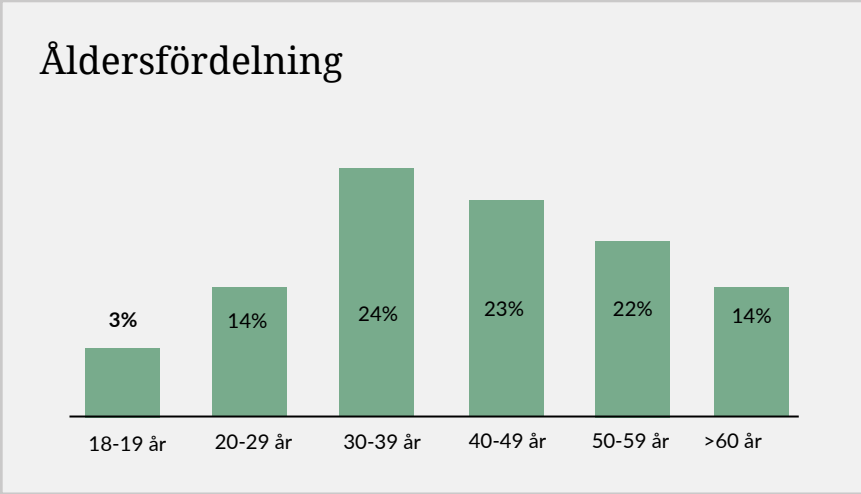
16 Genomsnitt heltidsanställda (FTE)

17 Antalet heltidsanställda (headcount) inklusive inhyrd personal

Under året hade vi en personalomsättning på 8 %. Detta är en minskning i jämförelse med förra året, då personalomsättningen var 20 %. 2022 hade vi ovanligt hög personalomsättning vilket hade flera orsaker. Protos introducerade 2022 ett nytt arbetssätt som gjordes i syfte att förbättra arbetsförhållandena på lång sikt. Detta kan tillfälligt ha påverkat personalomsättningen. Personalomsättningen 2023 är ungefär lika stor som 2021, då den motsvarade 6 %.

Information om personalomsättning 2023

Antal anställda som slutat	11
Personalomsättning[18]	8%
Andel anställda som omfattas av kollektivavtal	100%

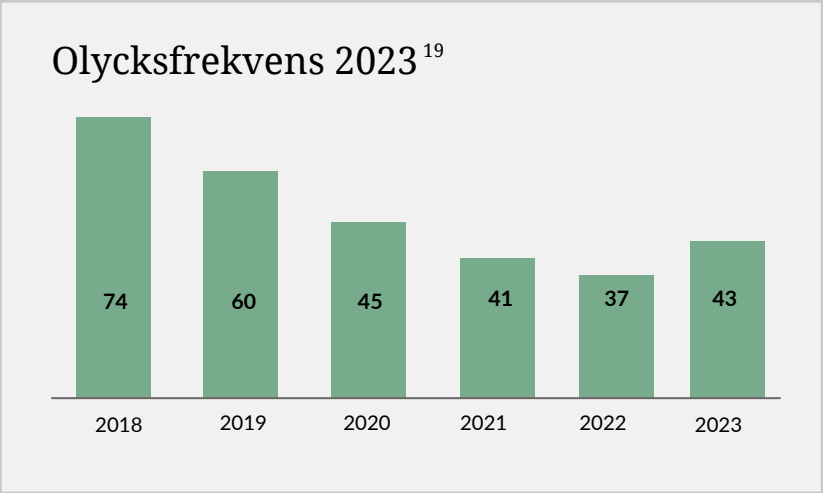
Kollektivavtalet är grundläggande för att skapa en trygg och stabil arbetsmiljö genom att säkerställa rättvisa arbetsvillkor och förmåner för alla våra medarbetare. 100 % av våra anställda omfattas idag av kollektivavtal.

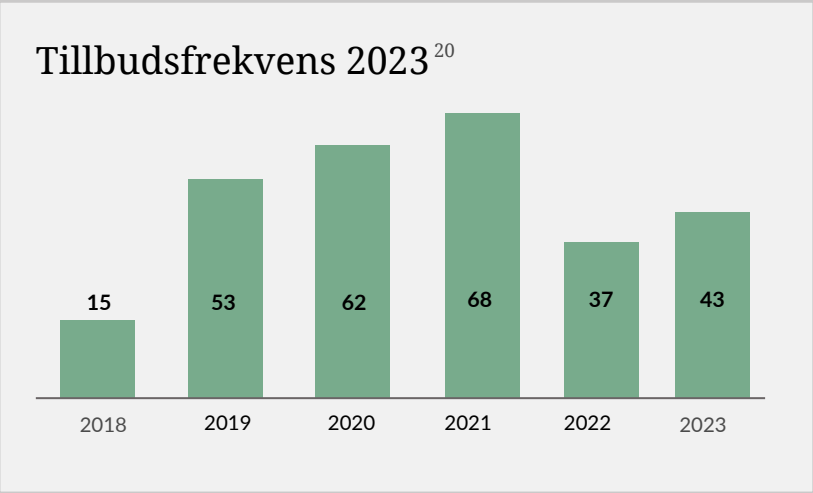
Vi befinner oss i en mansdominerad bransch, men vi tror att en mer diversifierad verksamhet leder till fördelar, med ökad innovationstakt och ett bredare perspektiv. Vi har större diversitet i åldersfördelningen, med relativt jämn fördelning mellan olika åldersgrupper.

Arbetsmiljö

Skaderisken för våra medarbetare är som störst under slakt. Den primära orsaken till olyckor är egenhanterad kniv och skador som sker i samband med djurhantering. Vi arbetar med en nollvision vad gäller olyckor och ser varje arbetsplatsolycka som ett misslyckande. År 2023 har totalt 43 olyckor inträffat som lett till både allvarliga och mindre allvarliga skador. Under året har vi utvecklat nya rutiner för knivhantering, vilket ska godkännas och implementeras under 2024.

18 Beräknas genom (antalet anställda som slutat/genomsnittligt antal anställda)*100

Olycksfrekvensen har i jämförelse med förra året ökat något. Tillbudsrapportering är ett viktigt verktyg för vårt olycksförebyggande arbete. Rapporterade tillbud ökade markant mellan åren 2018-2021, medan den sedan minskade mellan 2021-2023. Under 2022 påbörjades ett arbete med riskobservationer, vilket kan vara en orsak till att tillbudsfrekvensen minskade under dessa år. Likt olycksfrekvensen har tillbudsfrekvensen ökat något 2023 i jämförelse med förra året.

Vårt arbete med riskobservationer är en grundläggande förebyggande åtgärd för att minska förekomsten av olyckor. Detta bidrar till att vi kan upptäcka potentiella risker i god tid. Under 2023 genomförde vi en fokusvecka för rapportering av risker i arbetsmiljön. Vi upplevde ett stort engagemang bland våra medarbetare och insamlade 151 riskobservationer totalt under året. Detta är en stor ökning i jämförelse med förra året då vi fick in totalt 15 riskobservationer. Denna utveckling tyder på att vi har ökat vår medvetenhet kring risker på arbetsplatsen.

Sjukfrånvaron har minskat under 2023, vilket delvis beror på att många färre insjuknat i Covid-19. Vi har även arbetat med arbetsanpassning och samarbetat med ett företag inom företagshälsa för att erbjuda våra medarbetare rehabilitering vid hög sjukfrånvaro. Genom rehab-samtal och uppföljning har vi sett en förbättrad närvaro på arbetsplatsen för berörda medarbetare.

19 Olycksfrekvensen beräknas genom (antalet olyckor/totalt antal arbetade timmar) *200 000

20 Tillbudsfrekvens beräknas genom (antalet tillbud/totalt antal arbetade timmar) *200 000

Övertid kan leda till överbelastning och utmattning hos anställda, vilket i sin tur kan öka risken för skador och sjukdomar. Därför har vi under 2023 börjat arbeta systematiskt med uppföljning av övertidstimmar. Vi har även arbetat med långsiktig personalplanering och kompetenshöjning på arbetsplatsen, vilket har lett till positiva effekter under året och minskat övertiden.

Bred kompetens är viktigt ur många perspektiv. Vi har därför under året fortsatt arbetet med att bredda kompetensen hos våra medarbetare. Alla chefer och skyddsombud har även genomgått utbildningar inom systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) och organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) för att utöka sin kompetens inom dessa områden.

Inkludering

På Protos accepterar vi inga former av diskriminering eller särbehandling. Likaså arbetar vi för att motverka alla typer av våld, fysisk såväl som psykisk. Vår målsättning är att alla våra medarbetare ska känna sig trygga på arbetsplatsen. Vår verksamhet ska präglas av uppfattningen att alla har och ska tillförsäkras lika värde oavsett kön, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning. Det gäller både om medarbetaren är anställd av Protos eller via ett bemanningsföretag.

Vi särskiljer inte anställningsform när vi planerar utbildning, utformar informationsmaterial eller bjuder till sociala sammanhang.

Intromaterial på rumänska, engelska, svenska och polska.

Vi har ett avvikelsesystem där medarbetare kan anmäla fall av bland annat kränkningar och diskriminering. Under 2023 har ett sådant ärende anmälts, vilket Protos tagit på största allvar. Detta fall har hanterats genom extern hjälp och stöd genom företagshälsovården.

Vi har under året arbetat med att öka inkluderingen för medarbetare vars modersmål inte är svenska eller engelska. Vårt introduktionsmaterial, där vår uppförandekod inkluderas, finns nu översatt till andra språk som är vanliga bland våra medarbetare. Materialet finns därför nu tillgängligt på svenska, engelska, polska samt rumänska.

Vad händer inom social hållbarhet framöver?

Vi fortsätter det viktiga arbetet för att eliminera personskador i enlighet med vår nollvision och kommer under 2024 fortsätta implementera de nya rutiner vi tog fram under 2023. Vi kommer även fortsätta med riskobservationer för att bibehålla den systematiska rapporteringen.

6. Affärsetik

#16 - Fredliga och inkluderande samhällen

Protos mål är att vi och våra leverantörer ska agera etiskt korrekt i alla situationer. Vi har en nolltolerans mot korruption och mutor i alla former. I vår uppförandekod tydliggörs Protos krav på våra medarbetare, lantbrukare och övriga leverantörer, samt våra åtaganden gentemot våra samarbetspartners, kunder och konsumenter. Våra leverantörer ska säkerställa att deras underleverantörer, anställda och andra uppdragstagare i sin tur uppfyller dessa krav.

I vår uppförandekod tydliggörs också vår förväntan om att alla våra anställda aktivt tar ställning mot alla former av mutor och korruption. I affärsförbindelser och möten riskerar våra medarbetare att utsättas för situationer som kan kopplas till korruption. Av den anledningen är det viktigt att Protos arbetar förebyggande med dessa frågor. Vi har ett internt visselblåsarsystem som möjliggör rapportering av brott mot lagar eller andra interna förhållningsregler.

Inga affärsetiska incidenter har kommit till styrelsens kännedom under 2023.

Vad händer inom affärsetik framöver?

Vi kommer fortsätta arbetet med att säkerställa att uppförandekoden efterföljs genom att alla berörda är medvetna och förstår vad innehållet innebär. Vi kommer se över hur vi kan arbeta ännu närmare våra leverantörer, framför allt våra köttproducenter, kring de frågor som berörs i uppförandekoden.

7. Ekonomisk hållbarhet i försörjningskedjan

#2 - Ingen hunger

#8 - Anständiga levnadsvillkor och ekonomisk tillväxt

I slutet av pandemin steg kostnaderna för många insatsvaror i köttproduktionen som foder, konstgödsel, el och bränsle. Till detta kommer de kraftiga räntehöjningarna som skett de senaste åren. Inflationen och högre räntor bidrar till lägre disponibel inkomst för konsumenterna, men har också negativa effekter för svenska lantbrukare vars kapitalkostnader har skjutit i höjden. Detta har gjort att många lantbrukare bromsat investeringar i ny teknik sedan mitten av 2022. Den relativt dåliga lönsamheten i köttproduktionen har över tid minskat intresset för köttproduktion bland svenska bönder. Under senare tid har ett ljus i tunneln varit ett ökat fokus på säkerhetsaspekter och behovet av svensk livsmedelsproduktion.

För Protos är det viktigt att säkerställa att köttproducenterna ser en framtid i sin verksamhet och att nya krav och pålagor inte leder till att fler lantbrukare lämnar näringen. Vi ser dock ett tydligt dilemma mellan behovet av att sänka växthusgasutsläppen från köttproduktionen och kostnaderna förknippat med detta.

> *För Protos är det viktigt att säkerställa att köttproducenterna ser en framtid i sin verksamhet.*

Idag är en stor del av det statliga stödet till lantbruket kopplat till användning av fossila drivmedel vilket gör det orimligt att begära att köttproducenterna ska ställa om sina arbetsmaskiner till förnybara drivmedel. Det börjar komma fossilfria gödselalternativ, men initialt är dessa dyrare än konventionell gödsel. Som redan nämnts finns stor potential att sänka metanutsläppen från djuren med fodertillskott, men även dessa ökar produktionskostnaderna för köttet. För att kunna göra omställningen krävs dels politiska styrmedel som stöttar förnybara alternativ och inte fossila, men det krävs också att det finns en betalningsvilja för kött med lägre klimatavtryck.

För att säkerställa en livskraftig svensk livsmedelsproduktion som kan ligga i framkant ur ett klimatperspektiv och därmed säkra framtida attraktivitet och lönsamhet, behöver samhället gå åt samma håll och hitta gemensamma lösningar.

8. Livsmedelskvalitet

#3 - God hälsa och välbefinnande

Protos ska alltid producera och leverera livsmedel av hög kvalitet. Detta innefattar allt från förhållanden i primärproduktionen, livsmedelssäkerhet och servicegrad till hantverket våra medarbetare utövar när de styckar kött. Grunden för högkvalitativa produkter är livsmedelssäkerhet. Vår verksamhet är certifierad enligt FSSC 2200.

I en stor organisation med många arbetsområden måste alla processer vara definierade, dokumenterade och implementerade. Sedan 2022 har Protos ledning arbetat med ett nytt ledningssystem kallat Optimus Protos. Ett väl implementerat ledningssystem är en viktig grund för att säkerställa livsmedelskvalitet i alla processer, ger en möjlighet att följa upp hållbarhetsarbetet i organisationen samt ger förutsättningar för ständiga förbättringar och för att minimera risker i utsatta arbetsprocesser.

FSSC 22000 Food Safety System Certification
FSSC 22000-certifieringen är en internationellt erkänd standard för livsmedelssäkerhet och kvalitet, godkänd av Global Food Safety Initiative (GFSI).

Certifieringen visar att Protos uppfyller höga krav och har robusta system för livsmedelssäkerhet. Den bekräftar även vårt engagemang för kontinuerlig förbättring för att skydda konsumenter och möta marknadens krav.

Exempelvis innebär certifieringen att vi följer strikta hygien- och saneringsprotokoll, upprätthåller detaljerade spårbarhetsrutiner och utbildar vår personal i bästa praxis för livsmedelssäkerhet.

Vad händer inom livsmedelskvalitet framöver?

Tack vare Optimus Protos har vi kunnat dokumentera och strukturera den kunskap om våra livsmedel och arbetsprocesser som byggts upp i företaget under många år. Ledningssystemet kommer att vara helt infört i verksamheten under 2024 och därefter kommer vi att arbeta med kontinuerliga förbättringar. Med ledningssystemet på plats kan vi fokusera på att utbilda processägarna i organisationen. Vi känner oss trygga med att detta ger oss rätt förutsättningar för att kunna erbjuda bästa livsmedelskvalitet för hela vårt sortiment.

Detaljer om vårt hållbarhetsarbete

Väsentlighets- och intressentanalys

Protos har gjort en väsentlighetsanalys utifrån vilka hållbarhetsområden vi har störst påverkan på, samt utifrån vad våra viktigaste intressenter tycker att vi bör fokusera på. Under 2024 kommer Protos göra en dubbel väsentlighetsbedömning enligt CSRD, vilket innebär en uppdatering av prioriterade hållbarhetsområden.

Hållbarhetsområde	Förklaring
Kvalitativ mat	Livsmedelssäkerhet och näringsrik mat. Konsumenterna ska känna trygghet och förtroende för varumärket genom en transparent verksamhet.
Klimat	Minimera klimatpåverkan från hela värdekedjan och säkerställa anpassning till ett förändrat klimat. Långsiktigt ökad kolinlagring med bibehållen lönsamhet är prioriterat.
Djurvälfärd	Säkerställa att djuren behandlas väl och får hög livskvalitet.
Biologisk mångfald	Bidra till att verksamheten skyddar och stärker mångfald inom och mellan arter och ekosystem.
Resurseffektivitet	Spara resurser som energi, vatten och material genom hela värdekedjan.
Medarbetarnas hälsa och säkerhet	Säkerställa att medarbetare är friska, trivs på arbetsplatsen, inte råkar ut för olyckor och kan utvecklas.

Andra frågor som också är väsentliga för Protos och deras intressenter:

Hållbarhetsområde	Förklaring
Affärsetik	Ärlighet och öppenhet i relationer och borga för rättvisa villkor för affärspartners, kunder och leverantörer.
Stabil finansiell ställning	Långsiktigt hållbar ekonomi för att trygga avkastning och lokala arbetstillfällen i värdekedjan.
Slaktdjursuppfödares ekonomi	Säkerställa att slaktdjursuppfödare får marknadsmässigt betalt så att de har möjlighet att bedriva ett hållbart jordbruk.
Antibiotikaanvändning	Låg förbrukning av antibiotikaanvändning som motverkar spridningen av resistenta bakterier.
Inkludering och jämnställdhet	En inkluderande verksamhet utan diskriminering i alla olika kontakter.

Hållbarhetsrisker

I och med händelserna i vår omvärld har kris och beredskap fått en allt större betydelse för Protos. Köttproduktionen på Gotland bidrar till livsmedelsförsörjningen i Sverige och därför har vi en viktig roll att spela för att fortsatt säkra tillgången till mat.
Köttproducenter drabbas hårt av höjda spannmålspriser (vilket ger högre foderkostnader), högre bränslekostnader samt högre gödselpriser. Alltför höga kostnadsökningar innebär en risk att vi förlorar köttproduktion, som kan vara svår att återskapa på sikt. Detta är en stor risk både för oss och för svensk livsmedelsförsörjning och en fråga som vi arbetar aktivt med tillsammans med leverantörer, kunder och andra aktörer.
Vattenfrågan är något vi alltid har med oss, då Gotland återkommande drabbas av torka och vattenbrist.
Risken för olyckor är också något vi arbetar löpande med. Ett slakteri är en relativt farlig arbetsplats och säkerhetsarbetet är avgörande för att undvika olyckor.

Fördjupad information

Klimatbokslut

Sedan 2019 har vi beräknat växthusgasutsläppen från vår verksamhet och värdekedja enligt Greenhouse Gas Protocol. Växthusgasutsläppen redovisas i tre olika ”scope”.

- **Scope 1** inkluderar direkta utsläpp från verksamheten, det vill säga växthusgasutsläpp från egna avgasrör, skorstenar och processer.
- **Scope 2** inkluderar indirekta utsläpp som uppstår från inköpt el, fjärrvärme och fjärrkyla.
- **Scope 3** inkluderar övriga indirekta utsläpp som uppstår i värdekedjan från bland annat inköpta transporter, produktion av inköpta varor och tjänster, personalpendling och avfallshantering.

Avgränsningar

De utsläppskällor som ingår i beräkningarna 2023 är:

- Uppvärmning och elförbrukning i egenägda fastigheter
- Köldmedieläckage i egenägda fastigheter
- Energianvändning under slakteriprocesser
- Inköpt förpackningsmaterial
- In- och uttransporter från slakteriet
- Tjänsteresor och pendling
- Avfalllshantering
- Djuruppfödning

I Protos klimatbokslut redovisas utsläppen utifrån operationell kontroll. För beräkningar av utsläpp i Scope 2 används *market-based method.*

Metodförändringar

Under 2023 ändrades beräkningsmetoden för några av de inköpta in- och uttransporter i klimatbokslutet. Detta beror på att två transportleverantörer förändrat sin beräkningsmetod för den indata som Protos använder för att beräkna utsläppen från transporter. Justeringar har även gjorts för tidigare år för att göra årets siffror jämförbara med historiken. På grund av svårigheter med att beräkna bränsleförbrukningen bakåt i tiden har samma mängd bränsle använts för samtliga år bakåt i tiden för ett konservativt antagande. Det som justerats är hur mycket av det förbrukade bränslet som utgörs av biobaserade bränslen (HVO100%) och diesel. Det är alltså den successiva övergången till förnyelsebara bränslen som bidrar till minskningar av växthusgasutsläpp kopplat till inköpta transporter.

Detaljerade resultat

I tabellen presenteras en detaljerad beskrivning av Protos växthusgasutsläpp, uppdelat i respektive scope och kategori. Tabellen följer rapporteringen av växthusgasutsläpp enligt CSRD. Notera att Protos redovisar utsläppen i Scope 2 med metoden market-based, men i tabellen redovisas totala utsläpp i Scope 2, samt de totala utsläppen för hela bokslutet enligt båda metoderna.

Växthusgasutsläpp 2023, fördelat på scope

	Retroaktivt				Målår
	2019 (Basår)	2022	2023	Jämförelse 2022-2023	2030
Scope 1 växthusgasutsläpp					
Bruttoväxthusgas utsläpp Scope 1 (tCO2eq)	202	109	129	19%	101
Scope 2 växthusgasutsläpp					
Bruttoväxthusgasutsläpp location-based Scope 2 (tCO2eq)	387	367	355	-4%	194
Bruttoväxthusgas utsläpp market-based Scope 2 (tCO2eq)	2	3	3	-4%	1

Växthusgasutsläpp 2023, fördelat på scope forts

Signifikanta utsläpp i scope 3					
Totala indirekta växthusgasutsläpp inom scope 3 (tCO2eq)	228 299	200 666	209 535	4%	193 663
3.1 Inköpta varor och tjänster	227 501	200 179	209 078	4%	193 264
3.2 Kapitalvaror	-	-	-		
3.3 Bränsle- och energirelaterade utsläpp (som inte inkluderas i scope 1 & 2)	96	69	73	5%	48
3.4 Uppströms transporter	662	396	363	-9%	331
3.5 Avfall som uppstår i den egna verksamheten	14	11	11	-5%	7
3.6 Tjänsteresor	26	10	10	0%	13
3.7 Pendling	-	-	-		
3.8 Uppströms leasade tillgångar	-	-	-		
3.9 Nedströms transporter	-	-	-		
3.10 Bearbetning av såld produkt	-	-	-		

Växthusgasutsläpp 2023, fördelat på scope forts

3.10 Bearbetning av såld produkt	-	-	-		
3.11 Användning av såld produkt	-	-	-		
3.12 Slutbehandling av sålda produkter	-	-	-		
3.13 Nedströms leasade tillgångar	-	-	-		
3.14 Franchise	-	-	-		
3.15 Investeringar	-	-	-		
Totala utsläpp av växthusgaser					
Totala växthusgasutsläpp (location-based) (tCO2eq)	228 889	201 165	210 019	4%	193 958
Totala växthusgasutsläpp (market-based) (tCO2eq)	228 503	200 778	209 668	4%	193 265

Klimatberäkningar för Växtfärs

I projektet ”Hållbar vardagsnutrition med smak av Gotland” samarbetar Protos, Nordisk Råvara och Gotland Grönt Centrum. Projektet syftar till att samarbeta för att producera livsmedel med högt näringsinnehåll och lågt klimatavtryck med svenska ekologiska grödor som bas. Inom ramen för projektet genomfördes en beräkning av klimatavtrycket från Smak av SVEA Växtfärs av RISE.

I studien beräknades växthusgasutsläppen från 1 kg växtfärs. Följande aktiviteter ingår i beräkningarna:

- Odling av gråärt och quinoa
- Produktion av övriga insatsvaror, exempelvis kryddor och rapsolja
- Produktion av förpackningar
- Transport av gråärtor och quinoa till förkokningsanläggning
- Förkokning av gråärt och quinoa
- Transport av förkokt gråärt och quinoa till Protos
- Transport av övriga insatsvaror och förpackningar till Protos
- Protos produktion och förpackning av växtfärs
- Transport av färdig produkt till fryslager

För beräkningarna av växthusgasutsläppen fram till butik inkluderas även en transport från fryslager till butik i beräkningarna.

I studien inkluderades beräkningar av både fryst och kyld växtfärs, samt växtfärs som säljs i butiksförpackning (400 g) och i storpack (2 kg). Detta gjordes eftersom behovet av förpackning skiljer sig åt mellan de olika storlekarna och för att för frysta produkter tillkommer utsläpp kopplat till fryslagret.

Växthusgasutsläpp från 1 kg växtfärs (kg CO2e)	Butiksförpackning 400 g		Storpack 2 kg	
	Fryst	Kyld	Fryst	Kyld
Odling, huvudråvaror	0,2	0,2	0,2	0,2
Produktion, ingredienser	0,01	0,01	0,01	0,01
Transport, inkommande	0,05	0,05	0,05	0,05
Primärförpackning	0,07	0,07	0,03	0,02
Sekundärförpackning	0,03	0,03	0,02	0,02
Tillverkning	0,01	0,01	0,01	0,01
Fryslager	0,08	0	0,07	0
Distribution	0,09	0,14	0,08	0,12
Totalt	0,54	0,51	0,47	0,43

Djuromsorgspolicy

Vår policy för djuromsorg föreskriver att all djurhantering ska:

- Uppfylla svensk lag
- Ske på sådant sätt att djuren behandlas väl och kan bete sig naturligt
- Säkerställa att djuren skyddas från sjukdomar och lidande
- Säkerställa att djuren är fria från hunger och törst
- Ha en lämplig miljö som inkluderar skydd och en komfortabel viloplats

Inom Protos gäller:

- Alla som hanterar levande djur i transport och på anläggningarna ska ha utbildning för detta arbete.
- Alla djur ska bedövas vid slakt
- Rasen Belgian Blue accepteras inte
- Hormoner och antibiotika får inte användas i tillväxtbefrämjande syfte

Våra förtroendepunkter:

- Djurens foder ska komma från godkända foderleverantörer
- Varken korsningar av eller renrasiga Belgian Blue får levereras.
- Vi avråder från export av livkalv

PROTOS

protos.se

2050
Fast Forward to a Greener Future